

ยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษา
ความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
The Integrated Strategy for the Development of Sustainable Tourism
to Maintain the Tourist Destination of Hua-Hin District,
Prachuap khiri khan Province

ธนัชชา ชัยชัชวาลประทีป¹ และ ชวลีย์ ณ ถลาง²

Tanichar Chaichatchawalprateep¹ and Chawalee Na Thalang²

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยา

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยา

¹ Doctoral Candidate, Department of Tourism and Hotel Management, College of Management University of Phayao

² Full Time Lecturer, Department of Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao

Tanichar.cha@rmutr.ac.th โทร. 089-9894713 ajarnchawalee@gmail.com โทร. 081-8157883

Received 23/08/2562

Revised 01/11/2563

Accepted 12/11/2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนักวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า โดยผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาด้านเศรษฐกิจ 2) พัฒนาด้านสังคม 3) พัฒนาด้านวัฒนธรรม และ 4) พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสร้างเป็นยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้อำเภอหัวหินดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมาย

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความเป็นเมืองเป้าหมาย อำเภอหัวหิน

Abstract

The objectives of this study were 1) to find the guidelines for sustainable tourism development in order to maintain the tourist destination of Hua Hin District, Prachuap khiri khan Province; 2) to find the guidelines for creating the cooperation from various sectors in order to develop sustainable tourism and maintain the tourist destination of Hua Hin District, Prachuap khiri khan Province; and 3) to create the integrated strategies for sustainable tourism development in order to maintain the

tourist destination of Hua Hin District, Prachuap khiri khan Province. This study was a qualitative method, in-depth interviews were conducted for collecting data from the key informants including government agencies, private sector, relevant government authorities and academics and content analysis and data triangulation were also performed. The results showed that the guidelines for sustainable tourism development in order to maintain Hua Hin District, Prachuap khiri khan Province as the tourist destination were consisted of 1) economic development, 2) social development, 3) cultural development, and 4) environmental development. The integrated strategies for sustainable tourism development to maintain Hua Hin District, Prachuap khiri khan Province as the tourist destination were successfully created with 4 strategies: 1) promoting and maintaining Hua Hin District as the tourist destination of sustainable tourism; 2) development of tourist attractions and services; 3) sustsainably-integrated tourism management; and 4) promoting the participation in all sectors in tourism development in order to maintain the tourist destination of Hua Hin District.

Keywords: Integrated strategies, Sustainable tourism development, Tourism destination, Hua Hin District

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญอุตสาหกรรมหนึ่งของประเทศไทยที่สามารถสร้างรายได้จำนวนมากมหาศาลให้กับประเทศ รัฐบาลจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและได้มีนโยบายต่าง ๆ ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวที่จะเห็นได้จากนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศภายใต้อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรม โดยมีกรอบการปฏิบัติงานที่มีการปรับเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจที่สร้างการเพิ่มรายได้ และความมั่นคงของประเทศกลุ่มอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นตามนโยบายประเทศไทย 4.0 นั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้นำเสนอ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย: กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ภายใต้แนวคิดที่ว่า ประเทศไทยสามารถผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (S - Curve) ใน 2 รูปแบบ คือ 5 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (First S - Curve) และ 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S - Curve) ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 เห็นชอบตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2561, สืบออนไลน์) แสดงให้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีรายได้ดี และยังเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะขั้นสูงในการบริการอีกด้วย ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นพื้นฐานในการก่อให้เกิดกับหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ในการขนส่งนักท่องเที่ยว และการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีต่าง ๆ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรในการให้บริการทางการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียง และมีการให้บริการศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น โดยจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตนั้นเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในหลายมิติ และหลายอุตสาหกรรม ประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ และภูมิอากาศ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่ตามมาจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ คือ การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ในบางครั้งอาจทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้เกิดความเสื่อมโทรม และสูญเสียทรัพยากรไปโดยปริยาย กล่าวคือผลกระทบที่เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่คือ ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และอาชญากรรม ซึ่งแลกมาด้วยการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งบางสถานการณ์ทรัพยากรบางอย่างเมื่อสูญเสียไปแล้วจะไม่สามารถสร้างหรือฟื้นคืนมาได้ แม้จะมีเงินมากมายในระบบเศรษฐกิจก็ตาม

หากมีการพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เมืองหลวงสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย “หัวหิน” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะนึกถึงเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งครอบคลุมรูปแบบทั้งหมดของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยอำเภอหัวหินนั้น ตั้งอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 185 กิโลเมตร (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2560, สื่อออนไลน์) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยว จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในปี 2560 จำนวน 3,807,248 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 2,817,218 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 990,030 คน โดยมีจำนวนเพิ่มอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561, สื่อออนไลน์) ดังตาราง 1 ที่แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2555-2560

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2555-2560

นักท่องเที่ยว	2555	2556	2557	2558	2559	2560
ชาวไทย	1,743,619	1,984,043	2,161,675	2,223,244	2,289,813	2,817,218
ชาวต่างประเทศ	698,669	786,370	793,239	821,985	819,037	990,030
รวม	2,442,288	2,770,413	2,954,914	3,045,229	3,108,850	3,807,248

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอำเภอหัวหินมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องดังตาราง 2 ที่แสดงเปรียบเทียบการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ. 2558-2560 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561, สื่อออนไลน์)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2560

นักท่องเที่ยว	2558	% การเติบโต	2559	% การเติบโต	2560	% การเติบโต	% การเติบโตเฉลี่ย
หัวหิน	3,045,229	3.05	3,108,850	2.08	3,807,248	22.46	9.20
พทยา	9,223,060	8.16	12,701,098	37.71	13,638,542	7.38	17.75
ชะอำ	2,827,527	3.23	2,879,954	1.85	3,100,308	7.65	4.24
ระยอง	4,171,188	8.20	4,352,435	4.34	4,615,178	6.03	6.19
บางแสน	779,854	8.36	1,111,247	42.49	1,217,968	9.60	20.15
รวม	20,046,858	6.65	24,153,584	20.48	26,379,244	9.21	12.11

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากข้อมูลในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าอำเภอหัวหินนั้นมีการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เมื่อพิจารณาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาคือปี พ.ศ. 2558-2560 อำเภอหัวหินมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 9.20% ซึ่งยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวใกล้เคียงกันอย่างเมืองพทยาซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 17.75% และบางแสนมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 20.15% โดยอำเภอหัวหินมีจำนวนนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกับอำเภอชะอำซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีพื้นที่ติดกัน อีกทั้งยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่าจังหวัดระยอง ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่าอำเภอหัวหินซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง แต่กลับมีอัตราการเติบโตและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่สูงมากนัก ทั้งนี้อาจเกิดจากการบริหารจัดการของเมืองหัวหิน

เองที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเมืองหัวหินลดน้อยลงจากเดิมทั้งที่เป็นเมืองที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ พัทยา ชะอำ บางแสน และระยอง ซึ่งมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุที่คล้ายกัน เช่นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค ปัญหาการเติบโตที่รวดเร็วของเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจราจร ปัญหาจากการมีนักลงทุนที่ไม่ใช่ผู้คนในท้องถิ่นมาลงทุนประกอบกิจการต่าง ๆ ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยสาเหตุสำคัญนั้นเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญเฉพาะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ มีการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น 2) ด้านสังคมให้ความสำคัญต่อการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเสมอภาค และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อมให้การดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร (Cooper and other, 2012) ด้วยเหตุผลเชิงประจักษ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ มากมาย หากต้องการที่จะฟื้นฟู และพัฒนาให้หัวหินยังคงความศิวิไล มีมนต์ขลัง น่ามาเยี่ยมเยือน น่ามาพักผ่อน น่าคิดถึง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในใจของนักท่องเที่ยว จะต้องทำการเร่งวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ โดยยังคงมีการรักษาสภาพแวดล้อมให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด อีกทั้งยังไม่ทำให้กระทบต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรม ของชนพื้นถิ่นอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ครอบคลุมทุกบริบทของการท่องเที่ยว และยังคงเป็นเมืองเป้าหมายของนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป เพื่อเป็นมรดกทางภูมิปัญญาแก่ชนรุ่นหลังต่อไป และยังเป็นต้นแบบในการพัฒนาให้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องการข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ตรงประเด็น ตามวัตถุประสงค์งานวิจัยที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องได้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารระดับยุทธศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวางแผนยุทธศาสตร์ต่อไป ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวนเป็น 4 กลุ่มได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสารแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเชิงคุณภาพ ได้แก่หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมาย

ของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ผู้วิจัยลงพื้นที่ อำเภอหัวหิน โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้ข้อมูลปฐมภูมิจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวทั้งหมดเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมาให้ข้อมูลร่วมกัน

3. ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพดังกล่าว ทำการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน ในปัจจุบันของการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เพื่อหาโอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาดังกล่าวในอนาคต ด้วยเทคนิค SWOT Analysis โดยใช้ตาราง SWOT Matrix เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการให้ข้อมูลของเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์เป็นจำนวนที่วัดได้แล้วเจนนับจำนวนของถ้อยคำประโยค หรือใจความ การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์ จำแนกและสรุปประเด็นสำคัญ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2554)

2. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งกระทำโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นหลักแล้วอาจใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และใช้การศึกษาเอกสารควบคู่กับการสัมภาษณ์ และการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคน จะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ หากผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการแบบสามเส้าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง (สุภางค จันทวานิช, 2554)

3. ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดังนี้ อำเภอหัวหินต้องมีการพัฒนาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านคมนาคมด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาโลจิสติกส์ รถไฟฟ้าทางคู่ และการควบคุมราคาค่าการให้บริการรถโดยสารสาธารณะ ด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ด้วยการดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพตามธรรมชาติ ส่งเสริมกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของอำเภอหัวหิน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน ด้านการบริการด้วยการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการบริการ พัฒนาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการใช้การตลาดเชิงรุก สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นประจำ 2) ด้านการพัฒนาสังคม ด้วยการจัดระบบผังเมืองและระบบการจราจรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด รณรงค์ในเรื่องความปลอดภัย 3) ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม ให้มีแผนการจัดงานด้านวัฒนธรรมสำหรับเมืองหัวหินในแต่ละช่วงเวลา และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดสรรงบประมาณไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อใช้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ลดความหนาแน่นของประชากรด้วยการ Redesign ผังเมืองตาม Carrying Capacity สร้างเมืองหัวหินให้เป็น Green City เพื่อให้เป็นสถานที่ตากอากาศได้ทั้งทางทะเลและป่าไม้ ด้วยการหามาตรการการเรื่องการลดปริมาณฝุ่นที่เพิ่มขึ้นทุกวัน การจัดระเบียบผู้ประกอบการร้านค้า หาบเร่ และแผงลอยให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย

1. ท่าเลที่ตั้งเหมาะสม การเดินทางสะดวก เป็นจังหวัดที่เชื่อมต่อเส้นทางการเดินทางระหว่างภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย
2. มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย
4. มีเทศกาลประจำปีที่น่าสนใจ เช่น เทศกาลดนตรีแจ๊สระดับนานาชาติ (Hua Hin International Jazz Festival), งานแข่งขันเรือใบหัวหิน รีกัตตา, เทศกาลกอล์ฟหัวหินชะอำ, เทศกาลการแข่งขันเรือยาว
5. มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
6. มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน
7. เป็นเมืองเป้าหมายที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย

1. สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรม
2. การบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม
3. มีปัญหาขยะและมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย

1. นโยบายรัฐส่งเสริมการท่องเที่ยวของหัวหิน
2. การให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีในการพัฒนาเมือง
3. แนวโน้มการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพการบริการและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น
4. การขยายตลาดการค้าและการลงทุน
5. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย

1. เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว
2. ภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ
3. การเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคอุตสาหกรรมบริการ

การกำหนดกลยุทธ์ในภาพรวมโดยการสังเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการ นำมาวิเคราะห์ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และความต้องการของประชาชนในจังหวัด โดยใช้เทคนิคการวิจัยการวิเคราะห์ SWOT Analysis แล้วจึงนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นกรอบในการวางยุทธศาสตร์ของอำเภอหัวหินในเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อนำเอาจุดเด่นจากจุดแข็งมาขยายผลจากการพัฒนาที่มีอยู่ และมีการป้องกันและการแก้ไขจุดอ่อน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการสังเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS MATRIX Analysis ทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนา แบ่งได้ 4 ประเภทคือ 1) กลยุทธ์เชิงรุก 2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน 3) กลยุทธ์แก้ไข 4) กลยุทธ์เชิงรับ ดังต่อไปนี้

การกำหนดกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาในภาพรวมโดยใช้เทคนิคการวิจัยการสังเคราะห์เทคนิค TOWS MATRIX

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

SO1 พัฒนาและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน

SO2 พัฒนามาตรฐานการบริการและบุคลากรทางการท่องเที่ยว

SO3 สร้างแนวทางเจาะกลุ่มตลาดเป้าหมาย

SO4 สร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

WO1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

WO2 พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

WO3 พัฒนารูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

ST1 พัฒนาระบบโลจิสติกส์

ST2 จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ST3 การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

WT1 การเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยว

WT2 การสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

WT3 เสริมสร้างความรู้และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

ยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อบำรุงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการกำหนดกลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้น สามารถแบ่งกลยุทธ์ออกได้เป็น 4 ส่วนตามวิธีการวิเคราะห์ Tows Matrix ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงรับ กลยุทธ์เชิงป้องกัน และกลยุทธ์เชิงแก้ไข ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการสร้างยุทธศาสตร์ในการนำไปสู่การปฏิบัติการ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 4 ด้านตามการแบ่งกลยุทธ์ดังกล่าวโดยกำหนดยุทธศาสตร์ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vission)

เมืองหัวหินเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 1 ใน 5 อันดับของประเทศไทย

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาอำเภอหัวหินให้น่าอยู่ ควบคู่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาม
2. ส่งเสริมให้อำเภอหัวหินดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. พัฒนาเชิงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้อำเภอหัวหินดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมให้อำเภอหัวหินดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนามาตรฐานการบริการและบุคลากรทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างแนวทางเจาะกลุ่มตลาดเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบโลจิสติกส์

กลยุทธ์ที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน

กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนารูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างความรู้และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

อภิปรายผล

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการพัฒนา 1) ด้านคมนาคม ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาโลจิสติกส์ รถไฟฟ้าทางคู่ และการควบคุมราคาค่าการให้บริการรถบริการสาธารณะ สอดคล้องกับ Pike Steven (2008) และ Buhalis (2000) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวต้องอาศัยองค์ประกอบทางการเข้าถึงที่สะดวกสบาย อาทิ การมีระบบคมนาคม สถานีขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ ซึ่งการคมนาคมขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย โดยรูปแบบการขนส่งจะต้องมีถนนที่พาหนะต่าง ๆ ผ่านเข้าออกได้สะดวก หรือมีบริการรถไฟ ท่าเรือ มีท่าเรือ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วนทางท่าอากาศยานที่ทันสมัยมีสายการบินมาลงจำนวนมาก 2) ด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ด้วยการดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพตามธรรมชาติ ส่งเสริมกิจกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของอำเภอหัวหิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สอดคล้องกับ กฤติยา จักรสาร (2545) ที่กล่าวว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นปัจจุบัน โดยจะต้องมีการปกป้องและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมคลายยังคงรักษาความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวอยู่ได้ และนอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Choi&Sirakaya (2006) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงทรัพยากรทางธรรมชาติในแต่ละชุมชนมี และนอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดว่าการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารให้กับผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม การใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการดูแลในเรื่องที่พักแรมควรมีมาตรการตรวจสอบสภาพและความสะอาดภายในที่พักให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและควบคุมคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับ อนเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒน์ (2548) ที่ได้กล่าวว่า ในการนำเสนอการบริการจะต้องมีผลิตภัณฑ์บริการที่มีคุณภาพ และระดับการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ โดยให้ผู้รับบริการจะต้องแสดงให้ผู้รับบริการเห็นถึงความเอาใจใส่ และจริงจังต่อการสร้างเสริมคุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการที่ส่งมอบให้แก่ผู้รับบริการ 4) ด้านการบริการ ด้วยการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ พัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้ ทักษะ มาตรฐานการบริการ รวมทั้งพัฒนาทางด้านภาษาต่างประเทศและการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวแก่ผู้ให้บริการ สอดคล้องกับ วรณา วงษ์วานิช (2546) ที่กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมให้แก่บุคลากรทางการท่องเที่ยว เช่น อบรมมัคคุเทศก์ อบรมด้านวัฒนธรรม ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น 5) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นประจำ สอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2556) ที่ได้

อธิบายแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดงานประกวดประจำปี ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจขึ้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

2) ด้านการพัฒนาสังคม

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมีการพัฒนา 1) จัดระบบผังเมืองและระบบการจราจรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด และรณรงค์ในเรื่องความปลอดภัย สอดคล้องกับ โอเยเรส ลิลับ (2554) ปัจจัยที่สำคัญหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ด้านการรักษาความปลอดภัยทั้งตัวทรัพยากรการท่องเที่ยว และผู้เข้ามาท่องเที่ยว 2) รักษาความเป็น Thainess ด้วยการให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้สัมผัสความเป็นไทย เช่น การต้อนรับแบบไทย การทักทายด้วยการไหว้ การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโส สอดคล้องกับ South Australian Tourism Commission (2007) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของชุมชน และแสดงถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สร้างความรู้สึกปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

3) ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมีการพัฒนาแผนการจัดงานด้านวัฒนธรรมสำหรับเมืองหัวหินในแต่ละช่วงเวลา และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2556) ที่ได้อธิบายถึงแนวทางในการบริหารเมืองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย โดยเมืองท่องเที่ยวจะต้องมีการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และนอกจากนี้แนวความคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Kotler, Bowen & Makens (2010) ที่ได้ให้แนวทางในการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวไว้ว่าเมืองท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดกิจกรรมพิเศษในวาระต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมีการพัฒนา 1) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อใช้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในอำเภอหัวหิน สอดคล้องกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนยั่งยืนจะต้องมีการจัดการเตรียมความพร้อมด้านคน วัสดุ เงินทุน และมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างชัดเจน 2) ลดความหนาแน่นของประชากรด้วยการ Redesign ผังเมืองตาม Carrying Capacity 3) สร้างเมืองหัวหินให้เป็น Green City เพื่อให้เป็นสถานที่ตากอากาศได้ทั้งทางทะเลและป่าไม้ ด้วยการหามาตรการเรื่องการลดปริมาณฝุ่นที่เพิ่มขึ้นทุกวัน การจัดระเบียบผู้ประกอบการ ร้านค้า หาบเร่และแผงลอย ให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญต่อการจัดแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็นเขตระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและประโยชน์ เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

แนวทางความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวหัวหินให้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวและมีความปลอดภัย ปลอดภัยเสถียร เป็นเมืองที่ประชาชนมีสุขภาพดี เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี สอดคล้องกับ Vroom (1970) ที่ได้อธิบายว่าสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือ ฝ่ายแรก ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริการ ฝ่ายที่สอง ได้แก่ ผู้รับบริการ และควรมีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเก่าแก่ของเมืองหัวหินไว้ โดยกำหนดชายหาดให้เป็น Beach Destination ด้วยการจัดระเบียบและเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ทวีป สิริศรีคม (2544) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนจะต้องหาจุดแข็งของทรัพยากรของชุมชนที่คาดว่าจะสนับสนุนให้การจัดการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ เช่น จุดแข็งด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น ตลอดจนการพัฒนาด้านบริการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภค ด้วยการดูแล

ความสะอาดของชายหาด เพิ่มที่จอดรถสาธารณะให้เพียงพอ จัดระบบการจราจร จัดระเบียบสถานบริการและร้านค้า ปรับปรุงทางเท้าให้มีสภาพที่เหมาะสมในการใช้งาน ปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะให้มีความเชื่อมโยงกัน และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกบนท้องถนน เช่น ป้ายบอกทาง สัญญาณไฟจราจร เป็นต้น สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าจะต้องมีการพัฒนาทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยว ให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปเยือน ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ ควรมีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เทศกาล งานประเพณี และกิจกรรมเฉลิมฉลอง ให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งต่าง ๆ และนอกจากนี้ควรมีการสร้างเรื่องราวของเมืองและสร้างเส้นทางท่องเที่ยว โดยผ่านจุดท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ด้วยการสร้างจุดเช็คอินและจัดกิจกรรม City Tour บนรถรางพร้อมมัคคุเทศก์บรรยาย สอดคล้องกับ Kotler, Bowen & Makens (2010) ที่ได้ให้แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเป้าหมายไว้ว่าการเป็นเมืองท่องเที่ยวจะต้องมีการสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีกิจกรรมพิเศษในวาระต่าง ๆ

4. สรุปผล

1. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

1. พัฒนาด้านคมนาคม ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาโลจิสติกส์ รถไฟฟ้ารางคู่ และการควบคุมราคาการให้บริการรถบริการสาธารณะ
2. พัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ด้วยการดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพตามธรรมชาติ ส่งเสริมกิจกรรม ประเพณีและวัฒนธรรมของอำเภอหัวหิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
3. พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการดูแลในเรื่องที่พักแรมควรมีมาตรฐานตรวจสอบสภาพและความสะอาดภายในที่พักให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและควบคุมคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐานสากล
4. พัฒนาด้านการบริการ ด้วยการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ พัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้ ทักษะ มาตรฐานการบริการ รวมทั้งพัฒนาทางด้านภาษาต่างประเทศและการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวแก่ผู้ให้บริการ
5. พัฒนาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นประจำ

การพัฒนาด้านสังคม

1. จัดระบบผังเมืองและระบบการจราจรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด และรองรับในเรื่องความปลอดภัย
2. รักษาความเป็น Thainess ด้วยการให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ซึมซับความเป็นไทย เช่น การต้อนรับแบบไทย การทักทายด้วยการไหว้ การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโส สร้างความรู้สึกปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

การพัฒนาด้านวัฒนธรรม

1. มีแผนการจัดงานด้านวัฒนธรรมสำหรับเมืองหัวหินในแต่ละช่วงเวลา และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
2. ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อใช้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในอำเภอหัวหิน

3. ลดความหนาแน่นของประชากรด้วยการ Redesign ผังเมืองตาม Carrying Capacity

4. สร้างเมืองหัวหินให้เป็น Green City เพื่อให้เป็นสถานที่ตากอากาศได้ทั้งทางทะเลและป่าไม้ ด้วยการหามาตรการเรื่องการลดปริมาณฝุ่นที่เพิ่มขึ้นทุกวัน การจัดระเบียบผู้ประกอบการ ร้านค้า หาบเร่และแผงลอยให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

2. แนวทางความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. วางแผน จัดการการท่องเที่ยวหัวหินให้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวและมีความปลอดภัยปลอดภัยปลอดภัย เป็นเมืองที่ประชาชนมีสุขภาพดี เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอสังหาริมทรัพย์ที่ดี และอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเก่าแก่ของเมืองหัวหินไว้

2. พัฒนาชายหาดให้เป็น Beach Destination ด้วยการจัดระเบียบและเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว

3. พัฒนาด้านบริการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภค ด้วยการดูแลความสะอาดของชายหาด เพิ่มที่จอดรถสาธารณะให้เพียงพอ จัดระบบการจราจร จัดระเบียบสถานบริการและร้านค้า ปรับปรุงทางเท้าให้มีสภาพที่เหมาะสมในการใช้งาน ปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะให้มีความเชื่อมโยงกัน และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกบนท้องถนน เช่น ป้ายบอกทาง สัญญาณไฟจราจร เป็นต้น

4. การประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เทศกาล งานประเพณี และกิจกรรมเฉลิมฉลอง ให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งต่าง ๆ

5. สร้างเรื่องราวของเมืองและสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว โดยผ่านจุดท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ด้วยการสร้างจุดเช็คอินและจัดกิจกรรม City Tour บนรถรางพร้อมมัคคุเทศก์บรรยาย

3. การวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมให้อำเภอหัวหินดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมาย

5. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ชวลี ญ ถलग ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขในทุกปัญหาด้วยความเมตตาตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ดร.สหนธ์ ตั้งเบญจสิริกุล ดร.ชัชณะ เตชคณา ดร.พลิชฐ์ โสภณพงศ์พัฒน์ และ ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัว รวมทั้งพี่น้อง คุณป้า ญาติมิตรและเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้อกำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างเสมอมา

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สำหรับโอกาสและทุนการศึกษา ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยวทุกท่านที่เข้าใจ คอยเป็นกำลังใจให้และให้โอกาสในการศึกษาอย่างเต็มที่ คุณค่าและคุณประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อดำรงรักษาความเป็นเมืองเป้าหมายของอำเภอหัวหินต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา จักรสาร. 2545. การส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านพลศึกษาสตรีให้แก่มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2560). กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. <http://www.prachuapkhirikhan.go.th/2016/strategy/>. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2560.
- ทวีป สิริศรี. 2544. การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 2547. ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. <http://lib.dct.ac.th/article/tourism/0007.pdf>. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2559.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541. การบริหารการตลาดยุคสมัยใหม่. ธรรมสาร. กรุงเทพมหานคร.
- วรรณ วะวานิช. 2546. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2540. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร
- จำนวนนักท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. www.nso.go.th. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561.
- สุภากร จันทวานิช. 2554. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- เสรี วงษ์มณฑา. 2556. เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากร. กู้ด คอมมิวนิเคชั่น. กรุงเทพมหานคร.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. 2554. เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 17(1): 17-29.
- อนันต์ สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดมพัฒนกิจ. 2548. จิตวิทยาการบริการ. เพรส แอนด์ ดีไซน์. กรุงเทพมหานคร.
- โอเธรส. 2554. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เอกสารการสอนชุดวิชาการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.
- Buhalis, Dimitrios. 2000. Marketing the competitive destination of the future. Tourism Management. 21(1): 97-116.
- Choi, H. C., and Sirakaya, E. 2006. Sustainability indicators for managing community tourism. Tourism Management. 27(6): 1274-1289.
- Cooper, Fletcher J., and others. (2012). Tourism: Principles and Practice. 3rd ed. Pearson Education Ltd. Harlow.
- Kotler, P., Bowen, J. T., & Makens, J. (2010). Marketing for Hospitality and Tourism. 5th ed. Prentice-Hall. New Jersey.
- Pike, Steven D. 2008. Destination Marketing : an integrated marketing communication approach. MA. Butterworth-Heinemann. Burlington.
- Design for Sustainable Tourism Development. 2007. South Australian Tourism Commission. <http://tourism.sa.gov.au/tourism>. Accessed 16 August 2010.
- Vroom, V.H. 1970. Work and Motivation. John Wiley & son. New York.